

هویت؛ فرهنگ؛ خانه ایرانی بازخوانی مؤلفه‌های فرهنگی مسکن دکتر امین حبیبی^۱، لیلی ایران‌پور^۲

۱- استادیار و عضو هیئت علمی گروه معماری دانشکده هنر و معماری دانشگاه شیراز

۲- کارشناس معماری، دانشکده هنر و معماری دانشگاه شیراز

آدرس پست الکترونیکی نویسنده رابط (a_habibi@shirazu.ac.ir)

خلاصه

امروزه معماری مسکن در ایران تحت تأثیر تغییر و تحولات فرهنگی و هویتی زمان قرار گرفته و دست‌خوش تحولات بسیاری شده است. مسئله و مفهوم عام سکونت در اندیشه و معماری مدرن، باعث شکل‌گیری وجوه گسترده‌ی کیفی سکنی‌گزینی انسان و ساختن محیطی متناسب با آن شده است. مسئله‌ی فرهنگ و هویت یک جامعه همواره در معماری مسکن یک کشور تأثیرگذار است و از آنجایی که خانه اولین فضای است که انسان به‌طور روزمره در ارتباط متقابل با آن قرار دارد، از آن تأثیر گرفته و بر آن تأثیر می‌گذارد، در این مقاله برای یافتن مؤلفه‌های ارزیابی فرهنگی مسکن ایرانی، با کمک روش توصیفی-تحلیلی و مطالعه منابع کتابخانه‌ای و میدانی به استخراج، بررسی و تحلیل مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر در معماری خانه‌های سنتی ایرانی پرداخته‌ایم. نتیجه‌ی پژوهش نشان می‌دهد که بازگشت به استفاده از مؤلفه‌های فرهنگی بکارگرفته شده در معماری خانه‌های ایرانی، کمک شایانی در راستای احیای هویت فرهنگی از دست‌رفته‌ی مسکن ایرانی خواهد بود.

کلمات کلیدی: فرهنگ، هویت، مؤلفه‌ی فرهنگی، خانه‌ی ایرانی، معماری مسکن

۱. مقدمه

از روزگاران قدیم، فرهنگ ایرانیان با معماری آن‌ها به‌خصوص در مورد خانه و مسکن آمیخته است. امروزه با توجه به روند تکامل روز افزون علوم و شکل‌گیری علوم جدید، معماری نیز هم‌گام با علوم دیگر دست‌خوش تغییر و تحولات فرهنگی ناشی از این پیشرفت‌ها شده و از تأثیرات آن در امان نمانده است. معماری اصیل ایرانی که در تمام دنیا زبانزد فرهنگ و هویتی پر افتخار بود، اکنون چه چیزی از آن باقی مانده است؟ به‌ویژه در معماری مسکن که از آنجا که فرهنگ و هویت یک جامعه دو مقوله‌ی به‌هم پیوسته‌اند و اهمیت آن‌ها در مباحث معماری امری انکارناپذیر است، در ابتدا با پرداختن به پیشینه‌ی فرهنگ و هویت در معماری و تغییر و تحولات آن‌ها در طول زمان و تأثیر متقابلشان بر معماری؛ وارد مباحث احیای هویت فرهنگی مسکن در ایران شویم و تلاش داریم با کمک مؤلفه‌های فرهنگی استخراج شده از معماری خانه‌های سنتی ایرانی، راهکارهای در جهت احیای هویت فرهنگی از دست‌رفته‌ی مسکن ایرانی ارائه دهیم. در معماری امروز ایران فرهنگ و هویت به‌خصوص تحت تأثیر جهان مدرن کنونی تا حد زیادی نادیده گرفته شده است و این مسئله در معماری مسکن عصر حاضر به‌وضوح قابل دریافت است. تلاش بر این است که با پرداختن به مفاهیم فرهنگ و هویت در معماری، اثر تغییر و تحولات فرهنگی را بر هویت معماری مسکن بررسی کنیم. همچنین در راستای احیای هویت معماری مسکن امروزی به